

DRAMA

Dramatickou tvorbu lze sledovat v naší literatuře od konce 12. století, neboť už z té doby máme dochovány latinsky zpívané velikonoční dramatické obřady z kláštera sv. Jiří na pražském hradě (viz str. 86). Čeština se v dramatické tvorbě uplatňuje od 14. století, kdy vznikají jako ústupek lidu neznalému latiny hry dvojjazyčné, a to tak, že původní latinské zpěvy liturgické hry zůstaly sice zachovány, ale k nim se připojoval veršovaný překlad do češtiny. Některé z přeložených zpěvů se zpívaly, jiné prostě recitovaly (t. zv. rykmy). Místa citově zvláště působivá, jako nářky Marií, nebo jinak významná (řeč Kristova k Marii Magdaleně) bývala přitom rozváděna šíře. – Vedle těchto her dvojjazyčných se držel v přísné liturgické podobě latinské pouze obřad *Návštěva božního hrobu* v rozmanitých obměnách až do 16. století.

České vložky v dramate měly dvojí funkci: původně šlo jistě jen o překlad latinských zpěvů, ale později české vložky přinášely i nové motivy a latinskou osnovu úplně přerůstaly. Tento počestující proces byl u nás velmi rychlý; svědčí o tom rozsáhlý zlomek nejstarší česko-latinské hry, tradičně zvaný *Mastičkář*. Zlomek vznikl snad v druhé čtvrtině 14. století, ale jeho rozsah ukazuje, že jistě můžeme předpokládat dvojjazyčné hry starší. V *Mastičkáři* postoupil znárodnovací proces tak daleko, že české vložky naprosto převládly nad latinou. Tím ovšem hra ztratila původní liturgický význam; vztah takové hry ke kostelu se uvolnil a zesvětštělá hra se vymkla kleru z rukou. Díky tomuto uvolnění mohlo však proniknout do zesvětštělé hry daleko více lidových prvků než do jiných soudobých literárních památek.

Z dramatické tvorby 14. století přinášíme ukázky čtyř skladeb, jež svědčí jednak o pronikání lidových prvků do původně liturgické hry (*Mastičkář*, *Hra o Kristovu zmrtvýchstání*, písňové vložky *Hry veselé Magdaleny*), jednak o zesilování zřetele k českému obecenstvu ve hrách česko-latinských (*Hra tři Marií*).

MASTIČKÁŘ

Tak se tradičně nazývá zlomek *velikonoční hry*, nejspíše *Hry o třech Mariích*, obsahující samostatnou scénu mastičkářskou, velmi obšírně rozvedenou. Scéna, v níž šarlatánský mastičkář prodává vonné masti třem Mariím, které jimi chtějí natřít Kristovo tělo, vyskytuje se v zárodku v liturgických obřadech velikonočních, u nás na př. v svatojirských, od počátku 14. století, v skladbách sepsaných jazykem národním je však značně rozšířena a z vulgarisována. Její děj je zcela prostý: mastičkářův pomocník vychvaluje výrobky svého mistra, tropí si však přitom z něho posměch a rád vede neslušné řeči; mastičkář dryácnicky oživí syna židova; do prodeje mastí zasáhne i mastičkářova žena, což dává podnět k dalším fraškovitým výjevům. Komposičně tvoří všechny tyto bujné scény protiklad a jistou měrou i parodii posvátného děje, který je vlastním námětem dramatu. – Mastičkářská scéna obsahuje zpěvy latinského tradičního vážného obsahu, makaronskou píseň česko-latinskou a několik set recitovaných veršů českých (dialogy i monology), jež jsou v naprosté převaze nad zpěvy latinskými.